

PERSCOMMUNIQUÉ nr. 201/22

Luxemburg, 15 december 2022

Conclusie van de advocaat-generaal C-204/21 | Commissie / Polen (Onafhankelijkheid en privéleven van rechters)

Advocaat-generaal Collins: de Poolse wet tot wijziging van de regels betreffende de organisatie van de gewone rechterlijke instanties en van de Sąd Najwyższy (hoogste rechterlijke instantie) is in strijd met het Unierecht

De inbreuk op het Unierecht bestaat hierin dat de nationale rechterlijke instanties de mogelijkheid wordt ontnomen om erop toe te zien dat het Unierecht in alle zaken door een onafhankelijke en onpartijdige rechterlijke instantie wordt toegepast, dat aan de tuchtkamer van de hoogste rechterlijke instantie bevoegdheid wordt verleend om kennis te nemen van kwesties op het gebied van de rechterlijke status, en dat de rechten van de rechters op eerbiediging van hun privéleven en op bescherming van hun persoonsgegevens worden geschonden

Polen heeft op 20 december 2019 een wet tot wijziging van met name de nationale regels betreffende de organisatie van de gewone rechterlijke instanties en van de hoogste rechterlijke instantie (hierna: „wijzigingswet”) uitgevaardigd. Naar aanleiding daarvan heeft de Commissie tegen deze lidstaat een beroep ingesteld. Zij verzoekt het Hof vast te stellen dat deze wet inbreuk maakt op verschillende Unierechtelijke bepalingen. Zij stelt dat de wijzigingswet het een nationale rechterlijke instantie onmogelijk of moeilijk maakt om te waarborgen dat particulieren die zich beroepen op rechten op grond van het Unierecht, toegang hebben tot een onafhankelijk en onpartijdig gerecht dat vooraf bij wet is ingesteld. De Commissie betoogt verder dat de wijzigingswet de tuchtkamer van de hoogste rechterlijke instantie (hierna: „tuchtkamer”), waarvan de onafhankelijkheid en onpartijdigheid niet zijn gewaarborgd, bevoegdheid verleent voor kwesties op het gebied van de rechterlijke status, en dus ongunstige gevolgen heeft voor de onafhankelijkheid van de rechters, wier status aan de beoordeling van de tuchtkamer kan worden onderworpen. De Commissie stelt bovendien dat de wijzigingswet inbreuk maakt op de rechten van de rechters op eerbiediging van hun privéleven en op bescherming van hun persoonsgegevens, aangezien die wet hen verplicht om informatie te verstrekken over hun publieke en maatschappelijke activiteiten in verenigingen en stichtingen zonder winstoogmerk, waaronder lidmaatschap van een politieke partij voorafgaand aan hun benoeming, en om die informatie bekend te maken.

De Commissie heeft het Hof tevens verzocht Polen te gelasten om de toepassing van een aantal bepalingen van de wijzigingswet op te schorten tot het Hof zich ten gronde over dit beroep wegens niet-nakoming heeft uitgesproken. Bij beschikking van 14 juli 2021¹ heeft de vicepresident van het Hof het verzoek van de Commissie om voorlopige maatregelen toegewezen. Op 27 oktober 2021 heeft de vicepresident van het Hof Polen gelast² om de Commissie een dwangsom van 1 000 000 EUR per dag te betalen totdat het volledig voldoet aan de beschikking van 14 juli 2021 of, indien het dat niet doet, tot aan de datum van uitspraak van het arrest in zaak C-204/21.

¹ Beschikking van 14 juli 2021, Commissie/Polen (C-204/21 R, zie ook perscommuniqué nr. 127/21).

² Beschikking van 27 oktober 2021, Commissie/Polen (C-204/21 R, zie ook perscommuniqué nr. 192/21).

In zijn conclusie van vandaag stelt advocaat-generaal Anthony Michael Collins ten eerste vast dat de wijzigingswet de kamer voor bijzondere controle en publieke zaken van de hoogste rechterlijke instantie (hierna: „bijzondere kamer”) exclusieve bevoegdheid verleent om uitspraak te doen over klachten betreffende onder meer het gebrek aan onafhankelijkheid van een rechter of een rechterlijke instantie en om in dat verband in een oplossing te voorzien. De advocaat-generaal onderstreept dienaangaande dat het feit dat de bevoegdheid voor dergelijke kwesties aan de bijzondere kamer wordt voorbehouden, nationale rechterlijke instanties **op zich** niet belet na te gaan of een rechter of een rechterlijke instantie aan het vereiste van onafhankelijkheid voldoet. Integendeel, rechterlijke instanties die twifelen of aan dat vereiste is voldaan, kunnen die kwestie aan de bijzondere kamer ter beoordeling voorleggen. De advocaat-generaal stelt het Hof bijgevolg voor om het beroep van de Commissie te verwerpen voor zover daarbij de rechtmatigheid van de exclusieve bevoegdheid van de bijzondere kamer ter discussie wordt gesteld.

Ten tweede wijst de advocaat-generaal erop dat de wijzigingswet **alle Poolse rechterlijke instanties belet om de kwestie aan de orde te stellen of te behandelen of een rechter rechtmatig is benoemd dan wel of hij rechterlijke functies kan uitoefenen**. Volgens hem reikt dit verbod verder dan de verplichting voor een rechterlijke instantie om zich te onthouden van toezicht op het besluit van de president van de Republiek tot benoeming van een rechter en **belet het Poolse rechterlijke instanties om vragen betreffende de onafhankelijkheid van de samenstelling van een rechterlijke instantie te onderzoeken**.

Ten derde merkt de advocaat-generaal op dat **de beoordeling door een rechter of is voldaan aan de vereisten van een onafhankelijk en onpartijdig gerecht dat vooraf bij wet is ingesteld**, met inbegrip van de beslissing om de zaak naar het Hof te verwijzen voor een prejudiciële beslissing, volgens de wijzigingswet **een tuchtrechtelijk vergrijp kan opleveren**. Aangezien de tuchtkamer de vereisten van onafhankelijkheid en onpartijdigheid niet vervult³, bestaat er een verhoogd risico dat **de relevante bepalingen van de wijzigingswet aldus worden uitgelegd dat de tuchtregeling kan worden ingezet om rechterlijke beslissingen te beïnvloeden**.

Ten vierde benadrukt de advocaat-generaal dat de wijzigingswet de **bijzondere kamer** de bevoegdheid verleent om uitspraak te doen in zaken die een rechtstreekse invloed hebben op de status van rechters en gerechtsassessoren en de vervulling van hun ambt, hoewel **die kamer geen onafhankelijke en onpartijdige rechterlijke instantie is**. Die zaken kunnen onder meer betrekking hebben op verzoeken om toestemming tot het instellen van een strafrechtelijke procedure tegen rechters en gerechtsassessoren of om hen aan te houden, arbeids- en socialezekerheidszaken met betrekking tot rechters van de hoogste rechterlijke instantie en zaken in verband met hun verplichte pensionering.

De advocaat-generaal is bijgevolg van oordeel dat **de bepalingen van de wijzigingswet die de rechters verbieden om kwesties betreffende de onafhankelijkheid van een rechterlijke instantie te onderzoeken, de daaraan verbonden tuchtregeling en de bepalingen die de tuchtkamer de bevoegdheid verlenen om dergelijke kwesties te behandelen, alle in strijd zijn met het vereiste van een onafhankelijk en onpartijdig gerecht in de zin van het Unierecht**. Advocaat-generaal Collins stelt het Hof bijgevolg voor om **het beroep van de Commissie op al deze punten toe te wijzen**.

Wat betreft de verplichting die aan de rechters wordt opgelegd om een verklaring in te dienen over hun lidmaatschap van een politieke partij of van een vereniging of een functie in een stichting zonder winstoogmerk en om die informatie bekend te maken, stelt de advocaat-generaal zich ten slotte op het standpunt dat een dergelijke verplichting kan leiden tot de **verwerking van gevoelige gegevens** in de zin van de algemene verordening gegevensbescherming. In deze context beklemtoont hij dat Polen niet te kennen heeft gegeven welke maatregelen het heeft getroffen om het recht van de rechters op bescherming van dergelijke persoonsgegevens en hun recht op eerbiediging van hun privéleven te beschermen, **wat als zodanig een inbreuk op die rechten vormt**.

³ Arrest van 15 juli 2021, Commissie/Polen ([C-791/19](#), zie ook perscommuniqué nr. [130/21](#)).

NOTA BENE: De conclusie van de advocaat-generaal bindt het Hof van Justitie niet. De advocaten-generaal hebben tot taak, in volledige onafhankelijkheid het Hof een juridische oplossing te bieden voor het concrete geschil. De rechters van het Hof beginnen vandaag met de beraadslagingen over het arrest, dat op een latere datum zal worden gewezen.

NOTA BENE: Een beroep wegens niet-nakoming gericht tegen een lidstaat die zijn uit het recht van de Unie voortvloeiende verplichtingen niet is nagekomen, kan worden ingesteld door de Commissie of door een andere lidstaat. Indien het Hof van Justitie de niet-nakoming vaststelt, dient de betrokken lidstaat zo snel mogelijk aan dit arrest te voldoen. Wanneer de Commissie van oordeel is dat de lidstaat niet aan het arrest heeft voldaan, kan zij een nieuw beroep instellen en daarin financiële sancties vorderen. Worden de Commissie echter geen maatregelen tot omzetting van een richtlijn meegedeeld, dan kan het Hof van Justitie, op voorstel van de Commissie, bij het eerste arrest sancties opleggen.

Voor de media bestemd niet-officieel stuk, dat het Hof van Justitie niet bindt.

De [volledige tekst](#) wordt gepubliceerd op de website CURIA op de dag waarop de conclusie wordt genomen.

Contactpersoon voor de pers: Stefaan Van der Jeught ☎(+352) 4303 2170

Beelden zijn beschikbaar via "[Europe by Satellite](#)" ☎(+32) 2 2964106

Volg ons!

